

Aşınma, Taşınma ve Biriktirme

Dış etkenlerin yeryüzünü şekillendirmesi sürecinin ikinci aşamasını **aşınma ve taşınma süreci** oluşturur. Bu süreç, ana kayanın ayrışması sonucu oluşmuş malzemelerin bulunduğu yerden uzaklaşması veya taşınmasıdır. Bu süreç eğimli yamaçlarda daha çok meydana gelir. Aşınma, genel olarak iki farklı şekilde gerçekleşir. Bunlar erozyon ve kütle hareketleridir.

Ana kaya üzerinde oluşmuş toprağın ve diğer küçük boyutlu malzemelerin su (akarsu, yer altı suları, seyelan, buzul, dalga ve akıntılar), rüzgâr, canlılar gibi dış etkenler tarafından aşındırılması ve taşınması sürecine **erozyon** adı verilir (Görsel 3.19).

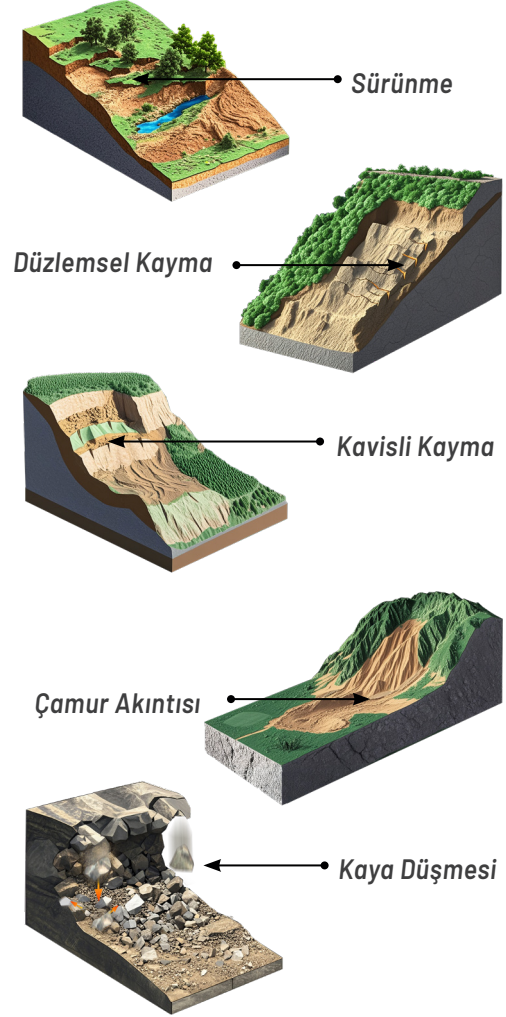

Görsel 3.19: Bitki örtüsü zayıf bölgelerde su ve rüzgâr erozyonu etkilidir (Nevşehir-Türkiye).

Erozyon genellikle fiziksel bir aşınma şeklinde gerçekleşir ancak suyun çözünme özelliği bulunan kayaları çözmesi ve eriyik olarak bünyesine katmasıyla da gerçekleşebilmektedir. Arazinin eğimi, bitki örtüsünün durumu, malzemenin boyutu ve özellikleri, erozyonu gerçekleştiren dış etkenin büyüklüğü ve miktarı, insan faaliyetleri erozyonu etkileyen başlıca faktörlerdir.

Yamaçlardaki malzemenin kendi ağırlığı ve yer çekiminin de etkisiyle yamaçtan aşağı doğru hareket etmesi sonucunda kütle hareketleri gerçekleşir. **Kütle hareketleri** genellikle aniden gerçekleşen ve büyük

miktarda malzemenin harekete geçtiği aşınma şeklidir. Başlıca kütle hareketleri; kaya sürünmesi, akma (moloz, toprak ve çamur), kaymalar, kaya düşmesi ve devrilmeleri, toprak sürünmeleri ile çökmelerdir (Görsel 3.20).

Görsel 3.20: Başlıca kütle hareketleri

Yükselti, yamaç eğimi, bakı, yamaçtaki malzemenin özelliği, yağış miktarı, tabakaların uzanış yönü, eğim dengesini bozan insan faaliyetleri (yol, maden açma vb.) kütle hareketlerinin gerçekleşmesinde belirleyici etkenlerdir. Deprem ve çığ gibi doğa olayları da kütle hareketlerini tetikleyebilmektedir.